

АСОБА — ПРАЗ ЛЮБОЎ ДА МАСТАЦТВА

Мастакі, музыканты, пісьменнікі жадаюць дзяліцца ўласным бачаннем свету праз свае творы, а іх родным важна захаваць памяць пра чалавека і зробленае ім. У чарговы раз пераконваюся ў гэтым пасля знаёмства з жонкай і сынам скульптара Аляксандра ЛЫШЧЫКА. Яго персанальная выстаўка «Аляксандр Лышчык. Скульптура», прымеркаваная да 70-годдзя з дня нараджэння, да якога, на жаль, ён не дажыў, днямі адкрылася ў Палацы мастацтваў. Тут работы майстра можна ўбачыць да 11 жніўня, а з 13 жніўня экспазіцыя на месяц перамесціцца ў Каменец і будзе чакаць наведвальнікаў у раённым Доме культуры.

Скульптар Аляксандр Лышчык з ліку тых, хто сваім талентам вядомы не толькі на роднай Брэстчыне, але і па ўсёй Беларусі і нават за яе межамі. Нарадзіўся Аляксандр Іванавіч 13 жніўня 1951 года ў Каменцы. Сціплы, але таленавіты хлопчык з дзяцінства цягнуўся да творчасці. Салдацкі з пластыліну па тым часе былі не толькі забавай, але і першымі спробамі паказаць сваё ўменне ўвасабляць фантазію ў нешта матэрыяльнае... Пасля скульптуры, зробленай яго рукамі, упрыгожаць прыватныя калекцыі, вуліцы беларускіх гарадоў...

Пакуль тое спраўдзіцца, прыйдзеца пражыць рознае. Пасля школы Аляксандр Іванавіч паступае ў Брэсцкі інжынерна-будаўнічы інстытут, але ўжо праз год сыходзіць, адчуваючы, што архітэктар — не яго прызвание. А потым, адслужыўшы ў арміі, вяртаецца дадому і пачынае працаваць у мясцовым Доме культуры. Магчымасць паспрабаваць сябе ў розных напрамках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва пераконвае юнака, што найбольш яго захапляе скульптура. У гэты час ён знаёміцца з будучай жонкай Зояй. Дзяўчына тады нават не падазрае, як складзецца яе жыццё побач з прыгожым і таленавітым хлопцам, які штовечар праводзіць яе дадому...

— Я тады не разумела, які лёс мяне чакае. Мы стварылі сям'ю, нарадзілася дачка. І вось з трохгадовым дзіцем на руках я пераязджаю з мужам у сталіцу, бо ён стаў студэнтам, — распавядае Зоя Савелеўна.

на. — Не кожны адважыўся б на такое, але я бачыла, што гэта яго любімая справа, і без яе Аляксандр не можа, нават не разглядала іншых варыянтаў. Мне трэба было ехаць за мужам, каб ён стаў тым, кім хацеў быць...

Так з года ў год два творчыя чалавекі (Зоя Савелеўна скончыла рэжысёрскі факультэт) ужываліся ў адной сям'і. Хоць ім і перашкаджала работа адно аднаго, але кожны ведаў, што другая палавінка — гэта яго падтрымка і апора.

У творчасці Аляксандру Іванавічу і занятасці хапала, і зробленае карысталася попыткам. Сёння яго скульптуру можна ўбачыць у родным Каменцы — «Помнік будаўніку Алексу», у Кобрыве іх цэлых тры — «Помнік князю Уладзіміру Васількавічу і княгіні Волзе», «Боцман», «Купалле», а ў Бабруйску жыве і ветліва ўсміхаецца яго «Бабёр»... Што ж да Мінска, які фактычна стаў другім домам творцы, то тут стаіць зроблены ім помнік на Брацкіх ваенных могілках, скульптар удзельнічаў у стварэнні мемарыяльнай дошкі Міхаілу Пташуку. А калі браць работы, якія знаходзяцца ў прыватных калекцыях, то геаграфія іх з'яўляецца блізкае і далёкае за межамі.

— Ён нікога не баяўся ў творчасці. Аднак, перш чым узяцца за работу, доўга абдумваў ідэю, вывучаў розныя матэрыялы па тэме. Бывала, прыйду, а ён сядзіць моўчкі, я пытаюся: «Чаго сядзіш?», ён жа адказвае «Зоя, я не сяджу, а працую!»... — дзеліцца Зоя Савелеўна.

І здавалася, што ён яшчэ столькі паспее здзейсніць задуманых ідэй, а потым яны ўдваіх з'едуць на малую радзіму, і там жыццё стане спакойнейшае, з'явіцца больш часу, каб пагаварыць, прыгадаць перажытае і няспешна сустрэць старасць. Але раптам навіна, што жыццё засталася лічанымі месяцамі... Сын Вячаслаў прызнаецца, што да апошняга верыў у чуд, што ўсё міне, і тата зноў вернецца ў строй. А калі Аляксандра Іванавіча не стала, ён засяродзіўся на тым, каб захаваць і працягнуць бацькоўскую справу.

— Я не скажу, што гэта дапамагло мне справіцца з яго стратай. Наадварот, усё яшчэ больш ускладнілася, асабліва адразу пасля яго сыходу. Браць яго інструменты, быць у той яго атмасферы стане не так балюча толькі з часам. Але я вельмі беражліва стаўлюся да ўсяго, бо гэтаксама бацька адносіўся і да мяне, — кажа Вячаслаў. — Мяне матывавала працягнуць татаву справу тое, што ён рана сышоў, не паспее завяршыць многія свае работы. Бацька быў працаголік, але, як мне здаецца, недаацэнены майстар. Хочацца адкрыць яго для людзей яшчэ з новага боку. Я стараюся адшукаць яго работы, рэстаўраваць іх. Так, напрыклад, адну з іх мне вярнуў мужчына, бо бацька пачаў

яму сніцца штоночы. Містыка ці не, не ведаю, але часам і я ў працесе работы заўважаю, як пэўная скульптура не складаецца, а пры адліўцы проста атрымліваецца нейкая субстанцыя. Дарэчы, мы ў рамках выстаўкі даём магчымасць наведвальнікам у нейкай ступені адчуць творчы працэс, атмасферу бацькавай майстэрні. Я вось думаю, як бы ён аднёсся да таго, калі б убачыў свае работы на выстаўцы. Адобрыў бы ці сказаў, што я ўсё раблю не так? Мы ніколі з ім не абмяркоўвалі, што будзе пасля яго... І гэтая выстаўка якраз і ёсць па сваёй структуры напамінам, што нашым зямным жыццём наша прысутнасць у свеце не заканчваецца. Бо застаецца энергія, якая жыве ў тым, што створана намі. Можна і мая дачка ў будучым працягне гэтую справу, і гэтая калекцыя паслужыць далейшым выстаўкам, дзе будзе жыць бацькава імя.

Ён быў вельмі цяплы, мудры і ўсё рабіў нібы на адным дыханні. Халтура для яго была недапушчальнай, і гэтак ён вучыў мяне. Таму, спадзяюся, што і я даведу да канца ідэі па стварэнні яго музея ў Каменцы, і яго справа жыцця працягне жыць у нашай сямейнай майстэрні.

Алена ДРАПКО.
Фота з архіва сям'і.

Запрашальнік

ГЛЯДЗЕЦЬ НА ЭКРАНЕ, РАЗУМЕЦЬ У ЖЫЦЦІ

Жнівень — складаны месяц для тых, хто сочыць за культурнымі падзеямі: «мёртвы» сезон, у адпачынак сыходзяць і тыя, да каго ідзём адпачываць мы. Для тых жа, хто застаецца ў гэты час у Мінску, ёсць цудоўны варыянт, як правесці вольны час: праект TheatreHD ад Цэнтра «АРТ Карпарэйшн» прапануе пазнаёміцца з гучнымі сусветнымі прэм'ерамі і спектаклямі.

Па-першае, варта звярнуць увагу на музычныя спектаклі. Напрыклад, аматары харэаграфіі ацэняць магчымасць далучыцца да гісторыі «Рускіх балетаў» Сяргея Дзягілева, якія ў пачатку мінулага стагоддзя скарылі Еўропу. Цікава таму, што з гэтай анрэпрызай супрацоўнічаў славуты мастак Леў Бакст, урадженец Гродна, які распрацоўваў касцюмы да шэрага спектакляў. Нездарма некалькі балетаў дзягілеўскай трупы былі адноўлены на сцэне Нацыянальнага тэатра оперы і балета Беларусі. У прыватнасці, да балета пачатку XX стагоддзя мае піетэт Андрэй Ліпа, які дапамог беларускаму тэатру ўзбагаціць рэпертуар балетамі з адноўленай харэаграфіяй Міхаіла Фокіна. 1 жніўня ў сталічным кінатэатры «Цэнтральны» — адрозны чатыры балеты той легендарнай трупы. І калі «Пятрушку» можна было паглядзець на сцэне ў Мінску, то цяпер дададзім уяўленне яшчэ пра тры з іх. «Прывід ружы» цікавы для нас не толькі харэаграфіяй Міхаіла Фокіна, але і тым, што дэкарацыі і касцюмы да пастаноўкі ствараў Леў Бакст, таксама як і да балета «Адпачынак фаўна пасля паўдня» на музыку Клода Дэбюсі, харэаграфам якога выступіў легендарны танцоўшчык Вацлаў Ніжынскі. А балет «Трохвуголка» з іспанскімі матывамі адметны ўдзелам мастака Пабло Пікасо. Прыемны момант: калі хто не паспявае далучыцца да гісторыі сусветнага балета, то адбудзецца паўторны паказ «Рускіх балетаў» 29 жніўня ў «Falcon Club Буцік Кіно».

Таксама з балетнага: магчымасць паглядзець у VOKA Cinema Silver Screen «Мэцью Борн: Лебядзінае возера» (7 жніўня). Далёкая ад класічнай версіі балета Пятра Чайкоўскага ў інтэрпрэтацыі Борна пра тое, ці магчыма ісці супраць зграі.

Але балет «Дзевятая Сімфонія Марыса Бжжара» ў «Цэнтральным» 22 жніўня супакойвае жарсці: галоўны пасыл у тым, што ўсе людзі павінны стаць братамі. Складаная і маштабная пастаноўка, выкананне якой адбываецца ў Токіа на сцэне канцэртнай залы тэлекампаніі NHK.

Яшчэ адметнасць музычнай часткі паказаў TheatreHD — оперныя пастаноўкі да 100-годдзя Зальцбургскага фестывалю. Пачынаецца дадзена частка таксама 1 жніўня ў «Falcon Club Буцік Кіно» аднаактовай операй Рыхарда Штрауса «Электра». Міф старажытнай Грэцыі, паводле якога Сафокл стварыў трагедыю, ажыў у гісторыі герані, якая сведчыць: жорсткасць спараджае жорсткасць. Электра пакутуе з-за забойства бацькі і гатовая помсціць уласнай маці. Не менш драматычная опера Р. Штрауса «Саламея», што звяртаецца да біблейскай гісторыі: забойства царом Ірадам прарока Іаана, які казаў праўду пра ўладара. Як трактаваў гэты сюжэт рэжысёр Рамэа Кастэлучы? Можна будзе даведацца ў канцы жніўня. А для аматараў нечага больш лёгкага для ўспрымання — опера Джаакіна Расіні «Італьянка ў Алжыры».

З опернай часткі варта звярнуць увагу на пастаноўку «Барыс Гадуюў» вядомага рэжысёра Іва Ван Ховэ (11 жніўня ў «Цэнтральным»). Улада і народ, злачынства і пакаранне — ёсць пра што паразважаць паводле расійскай гісторыі, якая натхніла кампазітара Мадэста Мусаргскага.

А як жа драма, якая звычайна была галоўнай ў праекце TheatreHD? Будучы сёлета і драматычныя спектаклі — пра некаторыя з іх варта расказаць асобна. А ўжо на наступным тыдні аматарам драмы варта не прапусціць паказ «Доктарам Фаўста» паводле п'есы Крыстафера Марло ў пастаноўцы шэкспіраўскага «Глобуса» (4 жніўня ў VOKA Cinema Silver Screen). Але ў той жа вечар «Falcon Club Буцік Кіно» прапануе сустрэчу «Франкенштэйн: Камбербэтч», звяртаючыся да спектакля Дэні Бойла пра тое, як чалавек можа стварыць жудасную істоту і... ператварыцца ў яе. Працяг тэмы — у сярэдзіне жніўня.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Вернісаж

«ЗАПІС ПРАСТОРЫ» УЛАДЗІМІРА ХІНА

З 25 ліпеня да 25 жніўня 2021-га ў Міры ў замкавым комплексе працуе выстаўка гравюр і экслібрысаў Уладзіміра ПРАВДОХІНА (Уладзіміра ХІНА) «Запіс прасторы».

Расказвае куратар выстаўкі, кіраўнік праекта Art librum, мастацтвазнавец і выдавец Ала ЗМІЁВА:

— Па-першае, хацелася б падзякаваць кіраўніцтву музея, Міністэрству Рэспублікі Беларусь, што ў такой гістарычнай атмасферы, якой з'яўляецца Музей «Замкавы комплекс «Мір», знаходзіцца месца выяўленчаму мастацтву. Уладзімір Хін — вядомы ў краіне майстар. І цяпер у Міры ўвазе глядачоў прадстаўлены яго графічныя работы малых формаў, выкананыя ў тэхніцы лінагравюры і абрэзанай дошкі на дрэве. Так што чакаем усіх наведвальнікаў замка ў Слановай зале музея. Па-другое, хацелася б спадзявацца, што і гэтая выстаўка, і іншыя творчыя праекты стануць часткай прадстаўлення кніжнага мастацтва. І айчынай і замежнай кніжнай графікі, і экслібрыса... Няхай бы ў Беларусі быў такі адмысловы адрас, дзе заўсёды віталася кніга як мастацкая з'ява.

Крыху пра Уладзіміра Правдохіна (Уладзіміра Хіна). Нарадзіўся мастак у 1945 годзе. Член Беларускага саюза мастакоў. Працуе ў галіне станковай лінагравюры, плаката і ў шыроўтавай графіцы. У сваёй творчасці часта звяртаецца да работы над кніжным знакам і віншавальнай паштоўкай. Пачынаючы з 1975 года, мастак займаецца праблемай сінтэзы ў выяўленчым мастацтве: адбітак і слова, колер і гук,

прастора і час, знак і знакавыя сістэмы. Творчая дзейнасць Уладзіміра Хіна адрозніваецца дзіўным шматобліччым мастацкім прыёмам і метадаў, арыгінальнымі кампазіцыйнымі рашэннямі і сюжэтай дынамікай. Гравюры мастака арыентаваны не толькі на «вобраз», але і на «ідэю», на рашэнне той ці іншай пластычнай задачы. Літаратурны тэкст прыцягвае мастака сваёй дваістай прыродай, здольнасцю адначасова сімвалізаваць і яснасць, і таямніцу. Выкарыстоўваючы «літару» тэксту як знак, мастак адгадвае ў ёй патэнцыял сродкаў выразнасці, новага, нечаканага мастацкага матэрыялу. Літары актыўна ўдзельнічаюць у стварэнні рытмічнай па-

будовы гравюры. Асноўны прынцып у яго мастацтве — прынцып метамарфозы, графічная гульня, якая разбурае прагматычныя і рацыяналістычныя ўяўленні чалавека, прыналежага да сучаснай тэхнагеннай цывілізацыі.

— Мастацтва Уладзіміра Правдохіна (Хіна), — падкрэслівае Ала Зміёва, — перш-наперш інтэлектуальнае. Яно мае на ўвазе размову не гэтулькі ў тэрмінах традыцыйнага мастацтвазнаўчага аналізу, колькі ў філасофскіх катэгорыях. Космас, Універсум, «перакрыжаванні сусветаў» — менавіта такая плынь асацыяцый выяўлення пры пагружэнні ў мастацкі свет творцы.

Нагадаем пра некаторыя персанальныя выстаўкі Уладзіміра Хіна. У 1995 годзе — выстаўка эстампа ў Палацы мастацтва ў Мінску. 2003 год — выстаўка эстампа, прысвечаная 200-годдзю з дня нараджэння Ф. Цютчавы, у Нацыянальнай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь. У 2006-м — адрозны тры выстаўкі: у музеі Марка Шагала ў Віцебску — «Прастора гравюры»; у Бранску; «Эстамп» — у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску. Неаднойчы работы Уладзіміра Хіна выстаўляліся ў мастацкіх галерэі Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Мікола МІРШЧЫНА.